

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (втори състав)

12 март 2020 година *

„Преюдициално запитване — Съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси — Директива 2013/48/ЕС — Член 3, параграф 2 — Право на достъп до адвокат — Обстоятелства, при които правото на достъп до адвокат трябва да бъде гарантирано — Неявяване — Дерогирание на правото на достъп до адвокат — Член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз — Право на ефективна съдебна защита“

По дело C-659/18

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Juzgado de Instrucción n. 4 de Badalona (съдия следовател № 4, Бадалона, Испания) с акт от 19 октомври 2018 г., постъпил в Съда на 22 октомври 2018 г., в рамките на наказателно производство срещу

VW

СЪДЪТ (втори състав),

състоящ се от: Ал. Арабаджиев, председател на състава, P.G. Xuereb и T. von Danwitz (докладчик), съдии,

генерален адвокат: М. Bobek,

секретар: А. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

- за испанското правителство, от J. Ruiz Sánchez и J. García-Valdecasas Dorrego, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, от S. Pardo Quintillán и R. Troosters, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 7 ноември 2019 г.,

постанови настоящото

* Език на производството: испански.

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 3, параграф 2 от Директива 2013/48/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2013 година относно правото на достъп до адвокат в наказателното производство и в производството по европейска заповед за арест и относно правото на уведомяване на трето лице при задържане и на осъществяване на връзка с трети лица и консулски органи през периода на задържане (ОВ L 294, 2013 г., стр. 1), както и на член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“).
- 2 Това запитване е отправено в рамките на наказателно производство, образувано срещу VW за управление на превозно средство без свидетелство за управление и подправка на официален документ.

Правна уредба

Правото на Съюза

- 3 Съображения 4, 6, 19 и 30—32 от Директива 2013/48 гласят:

„(4) Прилагането на принципа на взаимно признаване на актовете по наказателни дела предполага, че държавите членки имат взаимно доверие в системите си за наказателно правосъдие. Обхватът на взаимното признаване зависи в голяма степен от редица фактори, които включват механизми за защита на правата на заподозрените или обвиняемите, и общи минимални стандарти, необходими за улесняване прилагането на принципа на взаимно признаване.

[...]
- (6) Взаимното признаване на актове по наказателни дела може да бъде ефективно само в условията на доверие, при което не само съдебните органи, но и участниците в наказателния процес считат актовете на съдебните органи на други държави членки за равностойни на техните собствени, което предполага доверие не само в подходящия характер на правилата на другите държави членки, но и в правилното им прилагане. Укрепването на взаимното доверие изисква подробни правила за защитата на процесуалните права и гаранциите, произтичащи от Хартата, [Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г.] и МПГПП [Международния пакт за граждански и политически права, приет от Общото събрание на ООН на 16 декември 1966 г. и влязъл в сила на 23 март 1976 г.]. То налага също така минималните стандарти, определени в Хартата и [Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи], да бъдат доразвити в рамките на Съюза чрез настоящата директива и други мерки.

[...]
- (19) Държавите членки следва да гарантират, че заподозрените или обвиняемите без неоправдано забавяне получават достъп до адвокат в съответствие с настоящата директива. Във всеки случай на заподозрените или обвиняемите следва да се предостави достъп до адвокат по време на наказателното производство пред съд, ако тези лица не са се отказали от това право.

[...]

- (30) В случай на географска отдалеченост на заподозрения или обвиняемия, например в отвъдморски територии, или ако държава членка води или участва във военни операции извън своята територия, на държавите членки се разрешава временна дерогация от правото на заподозрения или обвиняемия да получи без неоправдано забавяне достъп до адвокат след задържането. [...]
- (31) На държавите членки следва да се разрешава временна дерогация от правото на достъп до адвокат в досъдебното производство при извънредни обстоятелства, когато е необходимо да се предотврати настъпването на тежки неблагоприятни последици за живота, свободата или физическата неприкосновеност на лице. [...] Всяка злоупотреба с тази дерогация по принцип би наклърнила необратимо правата на защитата.
- (32) На държавите членки следва да се разреши временна дерогация от правото на достъп до адвокат в досъдебното производство, когато има неотложна необходимост от предприемане на незабавни действия от страна на разследващите органи, за да се предотврати сериозно възпрепятстване на наказателно производство, по-специално да се предотврати унищожаването или подправянето на съществени доказателства или оказването на влияние върху свидетели. [...] Всяка злоупотреба с тази дерогация по принцип би наклърнила необратимо правата на защитата“.

4 Член 1 от тази директива, озаглавен „Предмет“, гласи:

„С настоящата директива се установяват минимални правила относно правото на заподозрени и обвиняеми в наказателно производство и на лица, по отношение на които е започнато производство по Рамково решение 2002/584/ПВР [на Съвета от 13 юни 2002 година относно европейската заповед за арест и процедурите за предаване между държавите членки — изявления на някои от държавите членки относно приемането на рамковото решение (ОВ L 190, 2002 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 3)] [...], на достъп до адвокат и на уведомяване на трето лице при задържането, както и на осъществяване на връзка с трети лица и консулски органи по време на задържането им“.

5 Член 2 от посочената директива, озаглавен „Приложно поле“, предвижда в параграф 1:

„1. Настоящата директива се прилага за заподозрени или обвиняеми в наказателно производство от момента, в който компетентните органи на държава членка уведомят лицата, с официално съобщение или по друг начин, че са заподозрени или обвиняеми в извършването на престъпление, независимо дали лицата са задържани. Тя се прилага до приключване на производството, което означава окончателното решаване на въпроса дали заподозреният или обвиняемият е извършил престъплението, включително, когато е приложимо, постановяването на [осъдителна присъда] и изхода от евентуални обжалвания“.

6 Член 3 от същата директива, озаглавен „Право на достъп до адвокат в наказателното производство“, гласи:

„1. Държавите членки гарантират, че заподозрените и обвиняемите имат право на достъп до адвокат в срок и по начин, които позволяват на заинтересованите лица реално и ефективно да упражнят правата си на защита.

2. Заподозрените или обвиняемите имат право на достъп до адвокат без неоправдано забавяне. Във всички случаи заподозрените или обвиняемите трябва да имат достъп до адвокат, считано от настъпването на по-ранния от следните моменти:

- а) преди да бъдат разпитани от полицията или от друг правоохранителен орган или от съдебен орган;

- б) при извършването на следствено действие или на друго действие по събиране на доказателства от страна на разследващите или на други компетентни органи съгласно параграф 3, буква в);
- в) без неоправдано забавяне след задържането;
- г) когато са призовани да се явят пред съд, компетентен по наказателни дела — своевременно преди явяването им пред този съд.

3. Правото на достъп до адвокат включва следното:

- а) държавите членки гарантират, че заподозрените или обвиняемите имат правото да се срещат насаме и да осъществяват връзка с представляващия ги адвокат, включително преди разпита от полицията или от друг правоохранителен орган или от съдебен орган;
- б) държавите членки гарантират, че заподозрените или обвиняемите имат право техният адвокат да присъства и да участва ефективно по време на разпитите им. Това участие се осъществява в съответствие с процедурите по националното право, при условие че тези процедури не засягат ефективното упражняване и същността на посоченото право. Когато адвокатът взема участие по време на разпит, обстоятелството, че е имало такова участие, се отбелязва, като се използват процедурите за протоколиране в съответствие с правото на съответната държава членка;
- в) държавите членки гарантират, че заподозрените или обвиняемите имат най-малко право техният адвокат да присъства на следните следствени действия или действия по събиране на доказателства, когато тези действия са предвидени в националното право и когато заподозреният или обвиняемият е длъжен или му е разрешено да присъства при извършването на съответното действие:
  - i) разпознаване;
  - ii) очна ставка;
  - iii) възстановка на местопребыванието.

4. Държавите членки се стремят да осигурят обща информация, която да улесни намирането на адвокат от заподозрения или обвиняемия.

Независимо от разпоредбите на националното право относно задължителното присъствие на адвокат, държавите членки вземат необходимите мерки, за да гарантират, че всички задържани заподозрени или обвиняеми са в състояние да упражнят ефективно правото си на достъп до адвокат, освен ако не са се отказали от това право в съответствие с член 9.

5. При изключителни обстоятелства и само в досъдебната фаза държавите членки могат да използват временна дерогация от прилагането на параграф 2, буква в), когато географската отдалеченост на заподозрения или обвиняемия прави невъзможно да се гарантира упражняването на правото на достъп до адвокат без неоправдано забавяне след задържането.

6. При изключителни обстоятелства и само в досъдебната фаза държавите членки могат да използват временна дерогация от прилагането на правата, предвидени в параграф 3, доколкото това е обосновано предвид конкретните обстоятелства по делото от една или повече от следните наложителни причини:

- а) при неотложна необходимост да се предотврати настъпването на тежки неблагоприятни последици за живота, свободата или физическата неприкосновеност на лице;

б) когато е наложително предприемането на незабавни действия от страна на разследващите органи, за да се предотврати сериозно възпрепятстване на наказателното производство“.

7 Член 8 от Директива 2013/48 предвижда:

„1. „Всяка временна дерогация по член 3, параграф 5 или 6 или от член 5, параграф 3 трябва да:

а) е пропорционална и да не надхвърля необходимото;

б) е строго ограничена във времето;

в) не е основана изключително на вида или тежестта на предполагаемото престъпление; и

г) не засяга справедливостта на производството като цяло.

2. Временни дерогации по член 3, параграф 5 или 6 може да се разрешават само с надлежно мотивиран акт, постановен конкретно за всеки отделен случай от съдебен орган или от друг компетентен орган, при условие че този акт подлежи на съдебен контрол. Надлежно мотивираният акт се протоколира, като се използва процедурата за протоколиране в съответствие с правото на съответната държава членка.

3. Временни дерогации по член 5, параграф 3 може да се разрешават само конкретно за всеки отделен случай от съдебен орган или от друг компетентен орган, при условие че този акт подлежи на съдебен контрол“.

Испанска правна уредба.

8 Член 24 от Constitución (Конституцията) предвижда:

„1. Всеки има право на ефективна защита от съдиите и съдилищата при упражняване на правата и законните си интереси, като в никакъв случай не може да бъде лишен от защита.

2. Освен това всеки има право на предварително създаден със закон редовен съд, на защита и на достъп до адвокат, да бъде уведомен за повдигнатото срещу него обвинение, на публичен съдебен процес без необосновано забавяне и с всички гаранции, да използва релевантните за своята защита доказателства, да не прави самоуличаващи изявления, да не се признава за виновен и да се ползва от презумпцията за невинност. [...]“.

9 Член 118 от Ley de Enjuiciamiento Criminal (Наказателно-процесуален кодекс), изменен с Ley Orgánica 13/2015 de modificación de la Ley de Enjuiciamiento Criminal para el fortalecimiento de las garantías procesales y la regulación de las medidas de investigación tecnológica (Устройствен закон 13/2015 за изменение на Наказателно-процесуалния кодекс с цел увеличаване на процесуалните гаранции и уреждане на мерките за технологично разследване) от 5 октомври 2015 г. (BOE, бр. 239 от 6 октомври 2015 г., стр. 90192), предвижда:

„1. Всяко лице, обвинено в извършването на престъпление, има право да упражни правото си на защита, като участва в производството от момента, в който е уведомено за него, е задържано или му е наложена друга мярка за неотклонение, или му е повдигнато обвинение, като за целта се уведомява без неоснователно забавяне за следните права:

[...]

- b) правото да се запознае с делото своевременно, но при всички положения преди да даде обяснения, за да се гарантира правото на защита;

[...]

- d) правото свободно да упълномощи адвокат, без да се засяга предвиденото в член 527, параграф 1, буква а);

[...]

2. Упражняването на правото на защита се гарантира от момента на уличаването в разследваното престъпление до погасяване на наказанието, без други ограничения, освен изрично предвидените в закона [...].“

- 10 Съгласно член 527 от Наказателно-процесуалния кодекс:

„1. В случаите по член 509 задържаният или лишеният от свобода може да бъде лишен от следните права, когато обстоятелствата в случая го налагат:

- a) правото да упълномощи адвокат по свой избор;

[...]

- d) правото той или неговият адвокат да се запознае с делото, с изключение на фактите и доказателствата, които са от съществено значение, за да може да оспори законосъобразността на задържането“.

Спорът в главното производство и преюдициалният въпрос

- 11 На 20 април 2018 г., след пътна проверка, при която VW представя албанско свидетелство за управление, полицията в Бадалона (Испания) съставя протокол за предполагаемо извършване от същия на престъпленията управление на превозно средство без свидетелство за управление и подправка на документ.
- 12 На 19 май 2018 г. експертиза установява, че документът е подправен.
- 13 С определение от 11 юни 2018 г. Juzgado de Instrucción n. 4 de Badalona (съдия-следовател № 4, Бадалона, Испания), пред когото е образувано наказателното производство срещу VW, решава да го изслуша. В тази връзка служебно е назначен адвокат. След няколко опита за призоваване на заинтересованото лице, които са неуспешни поради неизвестното му местонахождение, на 27 септември 2018 г. е издадена заповед за неговото задържане и принудителното му довеждане.
- 14 На 16 октомври 2018 г. по факс е изпратено писмо от адвокатка, в което тя заявява, че ще участва в производството като защитник на VW, и към което са приложени подписано пълномощно за делото и съгласие от служебно назначения защитник на заинтересованото лице. Тя моли уведомленията за последващите процесуални действия да бъдат изпращани до нея и заповедта за задържане на нейния доверител да се отмени, като посочва, че той при всяко положение иска да се яви пред съда.

- 15 Доколкото VW не се е явил при първото му призоваване и срещу него има заповед за задържане, запитващата юрисдикция се пита дали предоставянето на правото му на достъп до адвокат може да бъде забавено до изпълнението на тази заповед, както предвижда националната правна уредба на правото на защита.
- 16 В това отношение тази юрисдикция посочва, че тази правна уредба се основава на член 24 от Конституцията и че в наказателноправната област правото на защита на обвиненото в извършване на престъпление лице се урежда от член 118 от Наказателно-процесуалния кодекс. Посочената юрисдикция добавя, че тези разпоредби са тълкувани от Tribunal Constitucional (Конституционен съд, Испания) и от Tribunal Supremo (Върховен съд, Испания) в смисъл, че правото на достъп до адвокат може да зависи от задължението на обвиненото в извършване на престъпление лице да се яви лично пред съда. По-специално съгласно постоянната практика на Tribunal Constitucional (Конституционен съд) това право може да не бъде предоставено, когато това лице не се е явило или не може да бъде открито. Съгласно тази съдебна практика изискването за лично явяване на съответното лице е обосновано и не засяга съществено правото на защита. По същество присъствието на обвиненото в извършване на престъпление лице е задължително. То може да се окаже необходимо за изясняване на фактите. Нещо повече, при неявяване на това лице, продължаващо след приключване на разследването, не може да се проведе съдебно заседание и да се постанови присъда, така че производството би било парализирано в ущърб на засегнатите частни лица и обществени интереси.
- 17 Освен това запитващата юрисдикция отбелязва, че посочената съдебна практика се е запазила въпреки реформата от 2015 г., извършена по-специално за транспониране на Директива 2013/48 в испанското право. Тази юрисдикция отбелязва също така, че съгласно член 118 от Наказателно-процесуалния кодекс правото на достъп до адвокат е ограничено единствено в случаите, предвидени в изрично посочения в тази разпоредба член 527.
- 18 При това положение посочената юрисдикция се пита какъв е обхватът на правото на достъп до адвокат, предвидено от тази директива. По-специално тя се съмнява дали съдебната практика е съвместима с член 3, параграф 2 от посочената директива и с член 47 от Хартата.
- 19 При тези обстоятелства Juzgado de Instrucción n. 4 de Badalona (съдия-следовател № 4, Бадалона) решава да спре производството и да отправи следния преюдициален въпрос до Съда:

„Следва ли член 47 от Хартата и по-специално член 3, параграф 2 от Директива 2013/48 да се тълкуват в смисъл, че предоставянето на правото на достъп до адвокат може да бъде обосновано забавено, когато заподозреният или обвиняемият не се яви при първото му призоваване от съда и бъде издадена национална, европейска или международна заповед за задържане, като достъпът до адвокат и неговото участие в производството се отлагат, докато тази заповед не бъде изпълнена и заподозреният не бъде доведен принудително пред съда?“.

Производството пред Съда

- 20 С акта за преюдициално запитване запитващата юрисдикция иска делото да бъде разгледано по реда на бързото производство, предвидено в член 105, параграф 1 от Процедурния правилник на Съда. Искането е отхвърлено с определение на председателя на Съда от 18 януари 2019 г., VW (Право на достъп до адвокат в случай на неявяване) (C-659/18, непубликувано, EU:C:2019:45).

По преюдициалния въпрос

- 21 С въпроса си запитващата юрисдикция по същество иска да установи дали Директива 2013/48, и по-специално член 3, параграф 2 от нея, в светлината на член 47 от Хартата трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба, съгласно която, според тълкуването в националната съдебна практика, в предварителната фаза на наказателния процес предоставянето на право на достъп до адвокат може да бъде забавено, поради това че заподозреният или обвиняемият не се е явил след изпращане на призовка от съдия-следовател, до изпълнението на националната заповед за задържане на заинтересованото лице.

По приложимостта на Директива 2013/48

- 22 За да се отговори на този въпрос, следва най-напред да се прецени дали Директива 2013/48 е приложима в случая на лице като VW, което многократно е било призовавано да се яви пред съдия-следовател, за да бъде изслушано за първи път във връзка с престъпления, в чието извършване е заподозряно, и срещу което в тази връзка е издадена национална заповед за задържане.
- 23 В това отношение испанското правителство изразява съмнения дали такъв случай попада в приложното поле на тази директива. Това правителство изтъква, че доколкото опитите за призоваване на заинтересованото лице са били неуспешни, същото не е уведомено, че е заподозряно в извършването на престъпление по смисъла на член 2, параграф 1 от посочената директива.
- 24 Следва да се припомни, че съгласно член 1 от Директива 2013/48 нейният предмет е установяването на минимални правила относно правата на заподозрените и обвиняемите в наказателното производство, и по-специално правото на достъп до адвокат. Приложното поле на тази директива е определено в член 2, чийто параграф 1 гласи, че посочената директива се прилага за заподозрени или обвиняеми в наказателно производство от момента, в който компетентните органи на държава членка уведомят лицата, с официално съобщение или по друг начин, че са заподозрени или обвиняеми в извършването на престъпление.
- 25 От една страна, лице, което е призовано да се яви пред съдия-следовател, пред когото е висящо наказателно производство за престъпления, които се предполага, че лицето е извършило, се обхваща от понятието „заподозрян“ по смисъла на член 2, параграф 1 от Директива 2013/48. От друга страна, текстът на тази разпоредба, и по-специално думите „компетентните органи на държава членка уведомяват лицата, с официално съобщение или по друг начин“, сочи, че за да е приложима Директива 2013/48, е достатъчно уведомяване на съответното лице от компетентните органи на държава членка, независимо по какъв начин.
- 26 Следователно, както приема генералният адвокат в точка 31 от заключението си, вземането на официално решение или предприемането на друго процесуално действие от тези органи, което има за цел уведомяването на заинтересованото лице, трябва да се счита за достатъчно, за да се приеме последното за заподозрян или обвиняем съгласно националното право. Начинът на уведомяването му обаче е без значение.
- 27 В случая, от представената пред Съда преписка недвусмислено следва не само че е взето такова решение по отношение на VW, но и че същото е достигнало до него, тъй като е упълномощил адвокат да го представлява в образуваното срещу него наказателно производство.
- 28 При тези обстоятелства, с уговорката, че запитващата юрисдикция все пак трябва да провери дали това е така, всички изразени от испанското правителство съмнения във връзка с приложимостта на Директива 2013/48 са неоснователни.

Относно правото на достъп до адвокат и силата на Директива 2013/48

- 29 Що се отнася до правото на достъп до адвокат, предвидено в Директива 2013/48, разглеждана в светлината на член 47 от Хартата, най-напред следва да се уточни, че съгласно сведенията в акта за преюдициално запитване запитващата юрисдикция иска да установи дали предоставянето на това право може да бъде забавено поради неявяването на заподозрения или обвиняемия. Това запитване обаче не се отнася до съдържанието на правото на достъп до адвокат по силата на тази директива, което включва посочените в член 3, параграф 3 от същата аспекти.
- 30 Член 3, параграф 1 от посочената директива задължава държавите членки да гарантират, че заподозрените и обвиняемите имат право на достъп до адвокат в срок и по начин, които им позволяват реално и ефективно да упражнят правата си на защита (решение от 5 юни 2018 г., Колев и др., C-612/15, EU:C:2018:392, т. 103).
- 31 Докато параграф 1 от този член 3 установява основния принцип, че заподозрените и обвиняемите имат право на достъп до адвокат в срок и по начин, които им позволяват реално и ефективно да упражнят правата си на защита, параграф 2 от същия член уточнява този принцип, що се отнася до момента, от който трябва да се предостави това право, както посочва генералният адвокат в точка 40 от заключението си.
- 32 Съгласно член 3, параграф 2 от тази директива заподозрените или обвиняемите имат право на достъп до адвокат без неоправдано забавяне и, във всички случаи, считано от настъпването на по-ранния от четири конкретни момента, изброени в тази разпоредба, букви а)—г).
- 33 Този член 3, параграф 2 гласи, че заподозрените или обвиняемите имат право на достъп до адвокат по-специално „преди да бъдат разпитани от полицията или от друг правоохранителен орган или от съдебен орган“, съгласно посочения член 3, параграф 2, буква а), и „когато са призовани да се явят пред съд, компетентен по наказателни дела — своевременно преди явяването им пред този съд“, съгласно същия член 3, параграф 2, буква г).
- 34 В случая заинтересованото лице е призовано да се яви пред запитващата юрисдикция, която е компетентна по наказателни дела, за да бъде изслушано във връзка с престъпления, в чието извършване е заподозряно. При това положение правото на заподозрения на достъп до адвокат в рамките на образуваното срещу него наказателно производство трябва по принцип да бъде гарантирано.
- 35 Впрочем съображение 19 от Директива 2013/48 гласи, че държавите членки следва да гарантират, че заподозрените или обвиняемите без неоправдано забавяне получават достъп до адвокат, и че във всеки случай следва да им се предостави достъп до адвокат по време на наказателното производство пред съд, ако не са се отказали от това право.
- 36 След това уточнение по-нататък трябва да се определи дали Директива 2013/48, разглеждана в светлината на член 47 от Хартата, позволява на държавите членки да дерогират правото на достъп до адвокат, което така по принцип трябва да се гарантира на заподозрян, призован да се яви пред съдия-следовател, в хипотезата на неявяване на заподозрения.
- 37 В това отношение член 3 от тази директива предвижда, че е възможно временно дерогиране на закрепеното в посочената директива право на достъп до адвокат при три групи обстоятелства, предвидени съответно в член 3, параграф 5, член 3, параграф 6, буква а) и член 3, параграф 6, буква б) от нея.
- 38 Посоченият член 3 предвижда в параграфи 5 и 6, че „при изключителни обстоятелства и само в досъдебната фаза държавите членки могат да използват временна дерогация от прилагането“ на някои разпоредби на този член.

- 39 По-специално съгласно член 3, параграф 5 от Директива 2013/48 държавите членки могат да временно да дерогират прилагането на член 3, параграф 2, буква в) от тази директива, „когато географската отдалеченост на заподозрения или обвиняемия прави невъзможно да се гарантира упражняването на правото на достъп до адвокат без неоправдано забавяне след задържането“.
- 40 Съгласно член 3, параграф 6 от Директива 2013/48 държавите членки имат основание временно да дерогират прилагането на правата, предвидени в параграф 3 от този член, по две наложителни причини, предвид конкретните обстоятелства по делото. Такива наложителни причини са налице, съгласно член 3, параграф 6, буква а) от тази директива, „при неотложна необходимост да се предотврати настъпването на тежки неблагоприятни последици за живота, свободата или физическата неприкосновеност на лице“ или съгласно член 3, параграф 6, буква б) от посочената директива, „когато е наложително предприемането на незабавни действия от страна на разследващите органи, за да се предотврати сериозно възпрепятстване на наказателното производство“.
- 41 В случая в преюдициалното запитване не е изложена нито една от причините, посочени в член 3, параграфи 5 и 6 от Директива 2013/48.
- 42 От системата и от целите на Директива 2013/48 обаче следва, че временните дерогации на правото на достъп до адвокат, които могат да бъдат предвидени от държавите членки, са изброени изчерпателно в този член 3, параграфи 5 и 6.
- 43 Що се отнася до системата на Директива 2013/48, като разпоредби, дерогирани принципите, установени с член 3, параграфи 1—3 от тази директива, параграфи 5 и 6 от член 3 от посочената директива трябва да се тълкуват буквално. Освен това член 8 от същата директива, озаглавен „Общи условия за прилагане на временни дерогации“, има предвид, що се отнася до правото на достъп до адвокат, само дерогациите по член 3, параграфи 5 или 6 от нея. Съображения 30—32 от Директива 2013/48 също препращат само към тези дерогации.
- 44 Що се отнася до целите на Директива 2013/48, от съображения 4 и 6 от тази директива следва, че целта ѝ е по-специално прилагането на принципа на взаимно признаване на актовете по наказателни дела, което предполага, че държавите членки имат взаимно доверие в системите си за наказателно правосъдие. Посочената директива цели да насърчи по-специално правото на съвети, защита и представителство, прогласено в член 47, втора алинея от Хартата, и правото на защита, гарантирано с член 48, параграф 2 от нея (решение от 5 юни 2018 г., Колев и др., C-612/15, EU:C:2018:392, т. 104).
- 45 Тълкуването на член 3 от Директива 2013/48 като позволяващ на държавите членки да предвиждат други дерогации на правото на достъп до адвокат извън изчерпателно изброените в този член обаче би противоречало на тези цели, както и на системата на тази директива и на самия текст на тази разпоредба и — както посочва генералният адвокат в точка 51 от заключението си — би лишило това право от полезно действие.
- 46 При тези обстоятелства следва да се констатира, от една страна, че закрепеното в Директива 2013/48 право на заподозрения или обвиняемия на достъп до адвокат, което при всяко положение възниква от настъпването на по-ранния от четирите момента, посочени в член 3, параграф 2, букви а)—г) от тази директива, не зависи от явяването на заинтересованото лице. От друга страна, неявяването на заподозрения или обвиняемия не е сред причините за дерогиране на правото на достъп до адвокат, изброени изчерпателно в посочената директива, така че обстоятелството, че заподозрян не се е явил въпреки призовките за явяване пред съдия-изпълнител, не може да оправдае лишаването му от това право.

- 47 Следва да се добави, че тълкуване на член 3, параграф 2 от Директива 2013/48 в смисъл, че предоставянето на право на достъп до адвокат не може да бъде забавяно, поради това че заподозреният или обвиняемият не се е явил след призоваване, е съобразено с изискванията, произтичащи от основното право на ефективна съдебна защита, закрепено в член 47 от Хартата.
- 48 Като се има предвид гореизложеното, на поставения въпрос следва да се отговори, че Директива 2013/48, и по-специално член 3, параграф 2 от нея, в светлината на член 47 от Хартата трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба, съгласно която, според тълкуването в националната съдебна практика, в предварителната фаза на наказателното производство предоставянето на право на достъп до адвокат може да бъде забавено, поради това че заподозреният или обвиняемият не се е явил след изпращане на призовка от съдия-следовател, до изпълнението на националната заповед за задържане на заинтересованото лице.

По съдебните разноски

- 49 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (втори състав) реши:

Директива 2013/48/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2013 година относно правото на достъп до адвокат в наказателното производство и в производството по европейска заповед за арест и относно правото на уведомяване на трето лице при задържане и на осъществяване на връзка с трети лица и консулски органи през периода на задържане, и по-специално член 3, параграф 2 от нея, в светлината на член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба, съгласно която, според тълкуването в националната съдебна практика, в предварителната фаза на наказателното производство предоставянето на право на достъп до адвокат може да бъде забавено, поради това че заподозреният или обвиняемият не се е явил след изпращане на призовка от съдия-следовател, до изпълнението на националната заповед за задържане на заинтересованото лице.

Подписи